

Juridische instrumenten voor de warmtetransitie

Keesjan Meijering | Nationaal Symposium Bodemenergie | 28 mei 2026

- 01** Welkom
- 02** Van nu naar straks
- 03** Straks: Wcw & Wgiw
- 04** Knelpunten praktijk
- 05** Afronding

Onderbreek me
alsjeblieft!

Van nu naar straks

Van nu naar straks

akd

- Nu: beperkt & versnipperd gereguleerd
 - Warmtewet: bescherming verbruiker & 3 hoofdrolspelers (leverancier, verbruiker, ACM)
 - Energiewet: aansluitverbod kv gas & rol infrastructuurbedrijf (**ISB**) bij warmte
 - Omgevingswet (Ow): beperkte (i) 'vervelende' toetsingsmomenten en (ii) aansluitplicht
- **Wetgever**: Groei warmtenetten veel te traag
- Straks: uitgebreid, versnipperd en sterk gereguleerd
 - Wcw: bredere bescherming verbruiker (incl. nieuwe tariefsystematiek), markt- en ketenordening, **aanbiedplicht** (*geen aansluitplicht*) en verplichte verduurzaming.
 - Ow + Wgiw: 'aardgaskraan dicht' (aanwijsbevoegdheid) en beperkte aansluitplicht
 - Energiewet: aansluitverbod kv gas & rol ISB bij warmte
- Wanneer is straks?: Ow 1/1/2024, Energiewet 1/1/2026 en Wcw/Wgiw: 'voorbereidingsbepalingen' Wcw (16/2/2026), Wgiw 1/7/2026 (?) en 1/1/2027 'rest'.

Komend instrumentarium

- Vier hoofdrolspelers
 1. **Warmtebedrijf**
 2. **(Klein- en groot-)verbruiker**
 3. **Gemeente**: regisseur & toezichthouder 'wie' (mag er leveren + voorwaarden)
 4. **ACM**: toezichthouder 'uitvoering' (taken + voorwaarden)
- **Provincie**: afstemming (beleidsmatig) en coördinatie bij grensoverschrijdende kavels (zienswijze)
- **Gebouweigenaren**: wel/niet aansluiten op collectief warmtesysteem & ophalen toestemmingen (70% of 'dringende werkzaamheden' bij huurders, hfd 8 Wcw bij VvE's)
- **ISB's**: Wel: warmte- & koudeinfra aanleggen, beheren, hebben & warmte/koude transporteren en 'aan de gang met warmteservicebedrijf'
Niet: produceren en/of leveren behalve als aangewezen warmtebedrijf en niet deelnemen in warmtebedrijf dat (ook) andere taken verricht.

Verbod op transport & levering van warmte

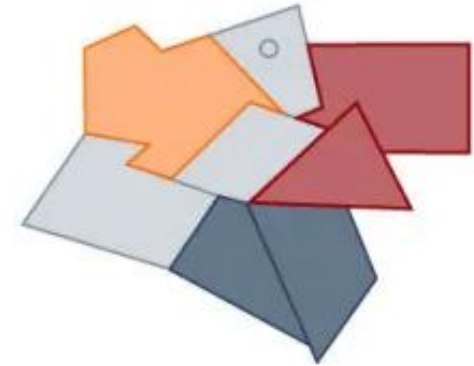
- Art. 1.2: *“Het is verboden om zonder aanwijzing van een warmtebedrijf warmte te transporteren en te leveren (...)”*
- Belangrijkste uitzonderingen/toestemmingen:
 - **Collectieve warmtevoorziening:** vaststellen warmtekavel & aanwijzen warmtebedrijf ('AW' / hfst. 2 Wcw)
 - **Klein collectief warmtesysteem** (\leq 1500 aansluitingen, 'KCW' / hfst 3 Wcw):
 - **Vrijstelling:** buiten vastgesteld warmtekavel (art. 3.1 Wcw)
 - **Ontheffing:** binnen vastgesteld warmtekavel (art. 3.2 Wcw)
- Aantal uitzonderingen 'van rechtswege' in art. 1.2 Wcw (bijv. levering voor industriële processen)

Wcw: Uitzondering 1 (AW)

akd

- **Warmtekavel met aanwijzing:**
 - Warmtekavel:
 - B&W bepaalt omvang
 - aaneengesloten gebied
 - ≤ 1500 (≤ 1500 : motiveren waarom nodig voor efficiënte warmtetransitie).
 - Aanwijzingsprocedure → aanwijzing → ‘aangewezen warmtebedrijf’:
 - **bepaalde markt** (publieke zeggenschap (incl. ISB) of warmtegemeenschap)
 - **Zwaarste regime** (Hfst. 2 Wcw)
 - Exclusieve **rechten & plichten** voor 20-30 jaar
 - AW is integraal verantwoordelijk en verplicht eigenaar warmtenet.

Wcw: Uitzondering 2 (KCW)

akd

- Klein collectief warmtesysteem (≤ 1500 aansluitingen) met:
 - Voor beiden geldt:
 - vrije markt,
 - integraal verantwoordelijk (incl. verplicht eigenaar warmtenet).
 - **Vrijstelling:**
 - buiten vastgesteld warmtekavel (art. 3.1 Wcw),
 - van rechtswege na melding die aan eisen voldoet,
 - 30 jaar.
 - **Ontheffing:**
 - binnen vastgesteld warmtekavel (art. 3.2 Wcw),
 - Aanvraag (limitatieve afwijzingsgronden, art. 3.2 lid 6 Wcw)
 - 20 - 30 jaar.

Overgangsrecht

- **≥ 1501 aansluitingen**: aanwijzing B&W binnen 1 jaar na inwerkingtreding in geval van:
 - **overeenkomst met gemeente (bijv. concessie)**: afspraken gerespecteerd, *voor zover niet in strijd met Wcw*.
 - geen overeenkomst, wel al **feitelijke levering**
 - geen overeenkomst of feitelijke levering, wel **besluit op basis waarvan warmtenet mag worden aangelegd** (bijv. oude AVOI-vergunningen voor leggen/licgen net)
 - **Aanbesteding al gestart, maar nog niet afgerond** (strikte eisen aan afronding)
 - **Aansluitovereenkomsten (warmtebedrijf en gebouweigenaar)**: (i) binnen 5 jaar na inwerkingtreding Wcw aansluiten, (ii) bindende financiële voorwaarden, (iii) zeer beperkte exit mogelijkheden (onvoorziene omstandigheden of extern/derden)
- **≤ 1500 aansluitingen** kunnen ontheffing aanvragen.

Wgiw: Warmteprogramma

akd

- Verplicht programma, deadline: 31 december 2027

gericht op een doelmatige en voor eigenaren en gebruikers haalbare en betaalbare verduurzaming van de warmtevoorziening van bestaande gebouwen (...)

- Bevoegdheid college, ziet op hele gemeente
- Inhoud (10 jaar vooruitkijken):
 - Waar kan warmtetransitiegebied worden aangewezen?
 - Welk alternatief voor gas? → vraag en aanbod energiebronnen
 - Isolatie van gebouwen / indicatieve warmtebehoefte
- Aandachtspunten procedure:
 - Participatie verplicht
 - Mogelijk een plan-m.e.r.-plicht
 - Procedure: zienswijze mogelijk voor iedereen, geen beroep mogelijk

Wgiw: Aanwijsbevoegdheid

akd

- Wijziging omgevingsplan: warmtetransitiegebied (= gebied dat van gas af gaat) aanwijzen
- Bevoegdheid gemeenteraad
- Aandachtspunten:
 - Kan alleen als dit in warmteprogramma is voorzien.
 - Toebedachte alternatieve energie-infrastructuur aan warmtetransitiegebied.
- Waarborgen:
 - Betaalbaarheid;
 - Financiële haalbaarheid; en
 - Laagste nationale kosten.
- Termijn: richtlijn = 8 jaar.

Knelpunten praktijk

- Wat betekent betaalbaarheid?
 - Wetgever: relatieve betaalbaarheid ('niet duurder dan meest gangbare alternatief')
 - Praktijk:
 - ✓ vasthouden aan gasreferentie & kostengarantie
 - ✓ Kortingsafspraken v.s. discriminatieverbod
- Botsing (i) keuzevrijheid en (ii) solidariteit & betaalbaarheid
 - massa ≠ kassa, maar kan (wel) tot lagere tarieven leiden
 - angst dat buurkavel minder betaalt, maar prima als ze meer betalen
- Demarcatiediscussies/-discrepanties
 - focus op BAK bij onderhandelingen, 'eigen werkzaamheden' vaak sluitstuk
 - open eindjes ('bouwkundige werkzaamheden')

Afronding

Wat gaat er nu veranderen (zeer kort door de bocht):

- Wcw strekt *veel* verder dan Warmtewet:
 - Warmtewet: puur bescherming verbruikers (kleinverbruikers en verhuurder en VvE / gelijkwaardig die aan kleinverbruikers doorlevert) tegen leverancier.
 - Wcw moet gaan zorgen voor:
 - (nog) betere bescherming verbruikers (klein- en grootverbruikers),
 - Marktordening, bedenk daarbij:
 - **Warmtekavel** = beperkte markt, **aanwijzings**procedure & overgangsrecht, met **onthef-fingsmogelijkheid** binnen de kavel (daar wel vrije markt, kan iedereen aanvragen)
 - **Geen warmtekavel** = vrije markt, melden (**vrijstelling**) & overgangsrecht
 - Verduurzaming (afdwingen)
 - Wgiw/Omgevingswet: geclausuleerde aansluitplicht bij nieuwbouw en geclausuleerde mogelijkheid om aardgaskraan dicht te draaien.

Hartelijk dank!

kmeijering@akd.nl

06 - 1583 0940

